

DEUTSCHE DIENSTPOST NIEDERLANDE

Elk land heeft zijn eigen postadministratie: in vrijwel alle landen is dit een monopolie van de staat, hetgeen wil zeggen dat alleen de staat binnen zijn grenzen brieven, e.d. mag vervoeren. Zo is het nu en zo was het ook vroeger in Nederland. Weliswaar zijn er enkele stadspostdiensten in de loop van de jaren ontstaan, maar het "grote werk" is nog steeds het monopolie van de Nederlandse PTT.

In de tweede wereldoorlog hebben wij echter de merkwaardige situatie gehad dat naast de Nederlandse PTT er ook een Duitse PTT in Nederland werkte en over het werk van deze laatste gaat nu dit artikel.

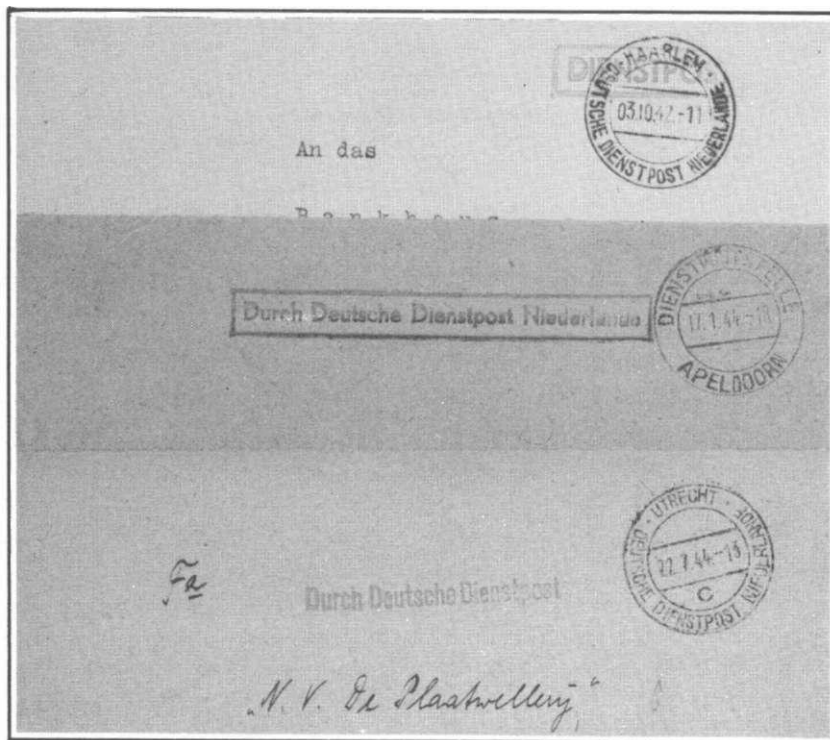
- DDPN

Toen de Duitsers in mei 1940 Nederland binnenvielen, werd al spoedig daarna, namelijk op 5 juni 1940, de DDPN ingesteld: dat was de Deutsche Dienstpost Niederlande. Dit gebeurde om in Nederland de post te verzorgen van de militaire eenheden die hier gelegerd werden, maar ook voor de post van de vele Duitse instanties die al spoedig in ons land gevestigd werden. Dit soort dienstpost werd in vrijwel alle door de Duitsers bezette gebieden ingevoerd. In de eerste plaats was het de bedoeling een goede en vooral betrouwbare postverbinding met Duitsland te hebben. Maar aan de andere kant was het ook zo dat de Duitsers liever hun post door een eigen organisatie lieten verzorgen dan hun post geheel toe te vertrouwen aan de postorganisatie van het door hen bezette gebied. Toch kon men in vele gevallen niet buiten de Nederlandse Posterijen. Verderop zal dit nader worden toegelicht.

- KANTOREN VAN DDPN

De Duitsers begonnen met een vijftal kantoren, namelijk Den Haag, Amsterdam, Rotterdam, 's-Hertogenbosch en Zwolle. Maar al heel spoedig werd dit aantal kan-

toren uitgebreid, vooral ook gezien de sterke concentratie van Duitse troepen en van de Duitse marine in Nederland in augustus 1940: dit gebeurde in verband met de plannen van Hitler om Engeland aan te vallen, de operatie Seelöwe (zeeleeuw). In totaal zijn er in meer dan dertig plaatsen in Nederland kantoren van de DDPN geweest. Daarnaast waren er de zogenaamde Abgabe- en Abholstellen: dit waren de plaatsen waar

Voorbeelden van stempels van de DDPN met Nederlandse plaatsnamen.

men de post voor de DDPN kon brengen of post voor Duitse instanties in Nederland kon afhalen. Deze "Stellen" waren meestal gevestigd in kazernes en dergelijke instellingen. De post die over de DDPN liep werd namelijk niet aan huis bezorgd, zodat de geadresseerden steeds zelf de post moesten komen

afhalen. Was er in een plaats, waar de brief naar toe moest, geen Abholstelle, dan werd de post aan de Nederlandse PTT gegeven, die de post dan ter bestemde plaatse moest afleveren. In dat geval werden de brieven meestal door de Nederlandse PTT in de plaats waar de post door de Duitsers werd overgedragen, opnieuw afgestempeld.

Brief met een zgn. stom stempel, gebruikt in Amsterdam - zie linksonder de afzender - en in Assen overgedragen aan de Nederlandse PTT (Zie het poststempel van Assen).

In Nijmegen was sedert 22 september 1943 een Feldpostpäckchensammelstelle gevestigd dat echter op 2 februari 1944 door een geallieerd bombardement geheel verwoest werd. Op dit kantoor werden de pakjes voor de Duitse militairen aan het front verzameld en doorgestuurd naar de verschillende legeronderdelen. De pakjes, afkomstig van het front, werden in Nijmegen verzameld en dan doorgestuurd

naar de familieleden in Nederland. Wat nu door de Duitse militairen van het front te verzenden viel, valt alleen maar te raden, maar vermoedelijk zullen er nogal wat geroofde goederen bij geweest zijn.

- NEDERLANDSE BEDRIJVEN EN DE DDPN

In de eerste tijd mochten Nederlanders en Nederlandse bedrijven geen gebruik maken van de DDPN voor hun post bestemd voor Duitsland, in het bijzonder voor Duitse instellingen en bedrijven. Hierin is later wijziging gekomen. Wanneer Nederlandse bedrijven door de Duitsers als betrouwbaar werden beschouwd, b.v. omdat zij in belangrijke mate voor de Duitsers werkten, mochten zij hun zakenpost voor Duitsland via de DDPN verzenden. Ook bepaalde particulieren kregen hiervoor toestemming, namelijk zij die een familielid hadden die zich bij het Duitse leger had aangesloten. Deze toestemming kwam omdat vrijwel zeker post bestemd voor deze militairen en die over de Nederlandse PTT liep, nogal eens "zoek" raakte.

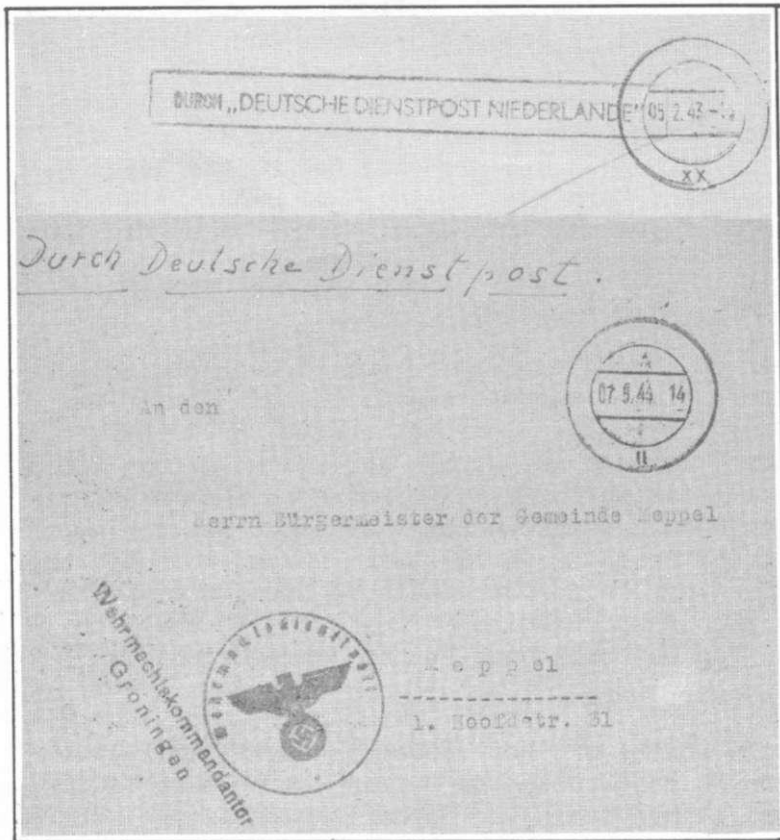
- VERPLAATSING NAAR HET OOSTEN

Toen de oorlog een minder gunstig verloop voor de Duitsers kreeg, werden verschillende kantoren van de DDPN van het westen naar het oosten van Nederland verplaatst. Zo werd in verband met een mogelijke inval van de geallieerde strijdkrachten het hoofdkantoor van de DDPN dat in Den Haag gevestigd was, in maart 1943 naar Deventer verplaatst. Verder werd het kantoor van de "Leiter der Deutsche Dienstpost in den besetzten Niederländischen Gebieten" in dezelfde maand van Den Haag naar Arnhem overgebracht.

- AFSTEMPELINGEN

Zoals ook al uit het voorafgaande blijkt, was er een nauwe band tussen de Duitse veldpost en de DDPN. Vooral in het begin van de oorlog was dit zo, ook al tengevolge van de Duitse troepenconcentraties hier in Nederland. Zo vindt men in die periode nogal eens brieven, waarbij de plaats van vestiging van kantoren aangeduid is met veldpostnummers. Daarnaast kwamen

Duitse stempels met Nederlandse plaatsnamen in gebruik, doch ook de zogenaamde letterstempels: dit zijn stempels zonder plaatsnaam. De plaats van afstempling werd eerst aangegeven met één en later met twee letters. Tenslotte is er in het begin ook gebruik gemaakt van stomme stempels: deze stempels geven alleen de datum en het uur van gebruik aan. Elke andere aanduiding ontbreekt. Het gebruik van deze stomme stempels werd op 7 januari 1942 verboden. Enkele van de verschillende soorten stempels zijn bij dit artikel afgebeeld.

Twee voorbeelden van zgn. letterstempels. Een brief uit Zwolle met de letters XX en een brief uit Groningen met de letters LL.

- AANTEKENSTROOKJES

Voor aangetekende zendingen werd gebruik gemaakt van blanco Duitse aantekenstrookjes, die echter wel genummerd waren. Bij het gebruik van de strookjes werden deze afgestempeld, hetzij met een veldpostaanduiding, hetzij met een simpel stempel DEUTSCHE DIENSTPOST, al dan niet met de toevoeging NIEDERLANDE.

Brief, afgestempeld op 20 april 1944, de 55-ste verjaardag van Adolf Hitler met een "Sonderstempel der Deutschen Dienstpost Niederlande" te Amsterdam. Speciale herdenkingspostzegel van Hitler. Aantekenstrookje van het Luftgaupostamt Amsterdam. Geadresseerd aan het:
Kriegsgefangenen Arbeits Kommando.

- EINDE VAN DE DDPN

Naarmate de Geallieerden vanaf september 1944 in Nederland oprukten, werden de kantoren van de DDPN naar het oosten en noordoosten van Nederland verplaatst. In april 1945 werden de laatste kantoren hier opgeheven. Hiermee kwam een einde aan de postdienst van een vreemde mogendheid in Nederland.

Drs. W.J.van Doorn